



# Výtvarné umění jako prostor pro inkluzi

Mgr. Pavel Sochor, Ph.D.



## Jak je definováno postižení v kontextu klasifikace ICF, jaký nastal posun ve vnímání oproti dřívějším definicím a proč?

### Výroky:

1/ V běžném společenském prostředí bývá existence člověka se zdravotním postižením zpravidla vnímána jako ne - normální/normální jev.


2/ Porozumět odlišnosti, vnímat odlišnost jako něco co je součástí života.

**Definice:** *Klasifikace MKF je součástí souboru klasifikací Světové zdravotnické organizace a je určena pro měření zdravotního postižení na individuální i populační úrovni. Klasifikace MKF je určena pro účely hodnocení stupně disability, posuzování zdravotní způsobilosti k práci (pokud je fyzická osoba disabilní), posuzování speciálních potřeb ve vzdělávání, předepisování a proplácení zdravotnických prostředků, pro účely zdravotních pojišťoven, pro zjišťování zdravotního stavu jako podkladu pro posouzení ve věcech dávek a služeb sociálního zabezpečení zaměstnanosti, pro posuzování dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu ve věcech sociálního zabezpečení a zaměstnanosti a pro statistické účely při hodnocení zdravotního stavu.*

### Texty:

- Článek - zdroj: <http://zdravi.euro.cz/clanek/postgradualni-medicina/spejeme-zpet-k-lodim-blaznu-aneb-stredovek-se-do-psychiatrie-vraci-462911>
- Autor: **Prof. MUDr. Ján Praško, CSc.** (Postgraduální medicína), září 2016
- „Situace je taková, že ambulantní psychiatr ošetří během dne kolem 30 pacientů, jinak si nevydělá na svůj plat, sestru a nájem. Při této frekvenci není schopen s pacientem pořádně probrat situaci, natož dělat psychoterapii. V Německu je maximální počet pacientů, které ambulantní lékař ošetří, 11. Proto část pacientů cirkuluje mezi ambulancí a hospitalizací, kde však pro nápor pacientů na ně nikdo taky nemá čas. Situace je tristní, zejména v kontextu toho, že psychiatrická morbidita vzrostla za posledních 10 let o 30 %. Tlak na otáčení psychiatrických pacientů na psychiatrickém oddělení je neúnosný, zejména tlak na krátkost hospitalizace. Většina pacientů je zaléčená léky, na psychoterapii není dostatek času, protože lékaři jsou zahlceni nadbytkem naléhavých příjmů a dávno v tomto kolotoči na kvalitnější péči rezignovali - prostě ji nestihnou.“

Zdravotním postižením rozumíme **například** „zdravotní stav, který podle poznatků lékařské vědy trvá déle než jeden rok. Dalším znakem zdravotního postižení bývá ´nevléčitelnost´ ve smyslu obecného chápání tohoto slova. Nemoc bývá z povahy věci vyléčitelná (odstranitelná), což je znak obecný, neboť existují i nemoci v současné době nevléčitelné. Zdravotní postižení z tohoto pohledu představuje nikoliv nemoc nýbrž stav, který je z povahy věci setrvalý. Jistě je ovlivnitelný a kompenzovatelný některými pomůckami, přizpůsobením podmínek okolí apod. Ovšem ve značné míře se jedná o stav setrvalý či trvalý.“<sup>4</sup> Pouhá přítomnost nemoci reprezentované diagnózou k zařazení do kategorie „zdravotní postižení“ tedy nestačí. Vzácně pak dochází i k reverzibilní změně u původně ireverzibilních (zdravotních) stavů, viz příklad:

- 
- Výrok:
  - Důraz na odklon od definování zdravotního postižení primárně jako patologického stavu a lidí s postižením jako objektu sociální dobročinnosti.
  
  - Zdroj: MPSV
  - **Dávky pro občany se ZTP**
  - Tyto dávky se přiznávají **pouze na žádost postižené osoby**. V drtivé většině se nepřiznávají zpětně, takže pokud se domníváte, že byste vy či vaši blízcí mohli mít na některou z dávek nárok, **obraťte se co nejdříve na příslušný sociální odbor**, tam získáte k dávkám podrobnější informace i příslušné tiskopisy k jejich uplatnění.
  - Zdroj: <http://www.penize.cz/socialni-davky/43403-na-jake-davky-maji-narok-zdravotne-postizeni>
  - **Průkaz osoby se zdravotním postižením**
  - Nárok na průkaz osoby se zdravotním postižením má osoba starší 1 roku s tělesným, smyslovým nebo duševním postižením charakteru dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, které podstatně omezuje její schopnost pohyblivosti nebo orientace, včetně osob s poruchou autistického spektra.
  - Nárok na průkaz osoby se zdravotním postižením označený symbolem „TP“ (**průkaz TP**) má osoba se středně těžkým funkčním postižením pohyblivosti nebo orientace, včetně osob s poruchou autistického spektra. Středně těžkým funkčním postižením pohyblivosti se rozumí stav, kdy osoba je při dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu schopna samostatné pohyblivosti v domácím prostředí, v exteriéru je schopna chůze se sníženým dosahem a má problémy při chůzi okolo překážek a na nerovném terénu. Středně těžkým funkčním postižením orientace se rozumí stav, kdy osoba je při dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu schopna spolehlivé orientace v domácím prostředí a zhoršenou schopnost orientace má jen v exteriéru.

Co z výše uvedeného plyne:

## Výroky:

- 1/ V běžném společenském prostředí bývá existence člověka se zdravotním postižením zpravidla vnímána jako ne - normální/normální jev.
- 2/ Porozumět odlišnosti, vnímat odlišnost jako něco co je součástí života.



### Poznámka:

Na konci 18. století italský lékař Luigi Galvani objevil, že žabí svaly reagují na různé kovy tak nějak elektricky, což jej přivedlo k myšlence využití při podpůrné léčbě v psychiatrii.



- **Zřetelné odlišování rovin postižení:**

- 1/ „impairment“, tj. postižení ve smyslu individuálního orgánového a/nebo funkčního poškození tělesných funkcí,
- 2/ „disability“, tj. postižení ve smyslu ztráty nebo omezení příležitostí člověka účastnit se běžného společenského života na stejné úrovni
- jako lidé bez postižení, přičemž důvodem této ztráty nebo omezení účasti jsou bariéry prostředí,

- **Akcent na celkové fungování jedince v jeho prostředí je základem:**

- (1) sociálně konstruktivistického modelu – preferovaného v USA,
- (2) britské verze sociálního modelu,
- (4) politického modelu,
- (5) modelu Independent Living,
- (6) postmodernistického modelu,
- (8) modelu variace,
- (9) diskriminačního modelu disability atd.

- **V souvislosti s teoretickými rámci jsou v odborné literatuře dále popsána paradigmatu zdravotního postižení:**

- •biologické paradigma
- •rehabilitační paradigma
- •integrační paradigma
- •antropologické paradigma atd.

Současná odborná literatura uvádí četné množství modelů zdravotního postižení, např.:

- Klasifikační model WHO – ICF 2001
- Deficitní model
- Medicínský model
- Sociální model
- Model diverzity
- Model Independent Living

aj.

**Kompetence sociálního pracovníka, speciálního pedagoga, :**

Porozumět souvislostem zdravotního postižení a jeho dopadům pro společnost / jedince / rodinu / komunitu, specifickým vzdělávacím potřebám, politiky formálního a neformálního vzdělávání.

**K zamyšlení !**

Kdo je nemocný a kdo je „zdravotně postižený“?

Je každý „zdravotně postižený“ i nemocný?

A je každý nemocný zároveň „zdravotně postižený“?



- Závěr k okruhu – I.

Komentář:

Na rozdíl od klinických, medicínských, pedagogických či terapeutických přístupů se lze zaměřit na to, jak je zdravotní postižení definováno a prezentováno ve společnosti.

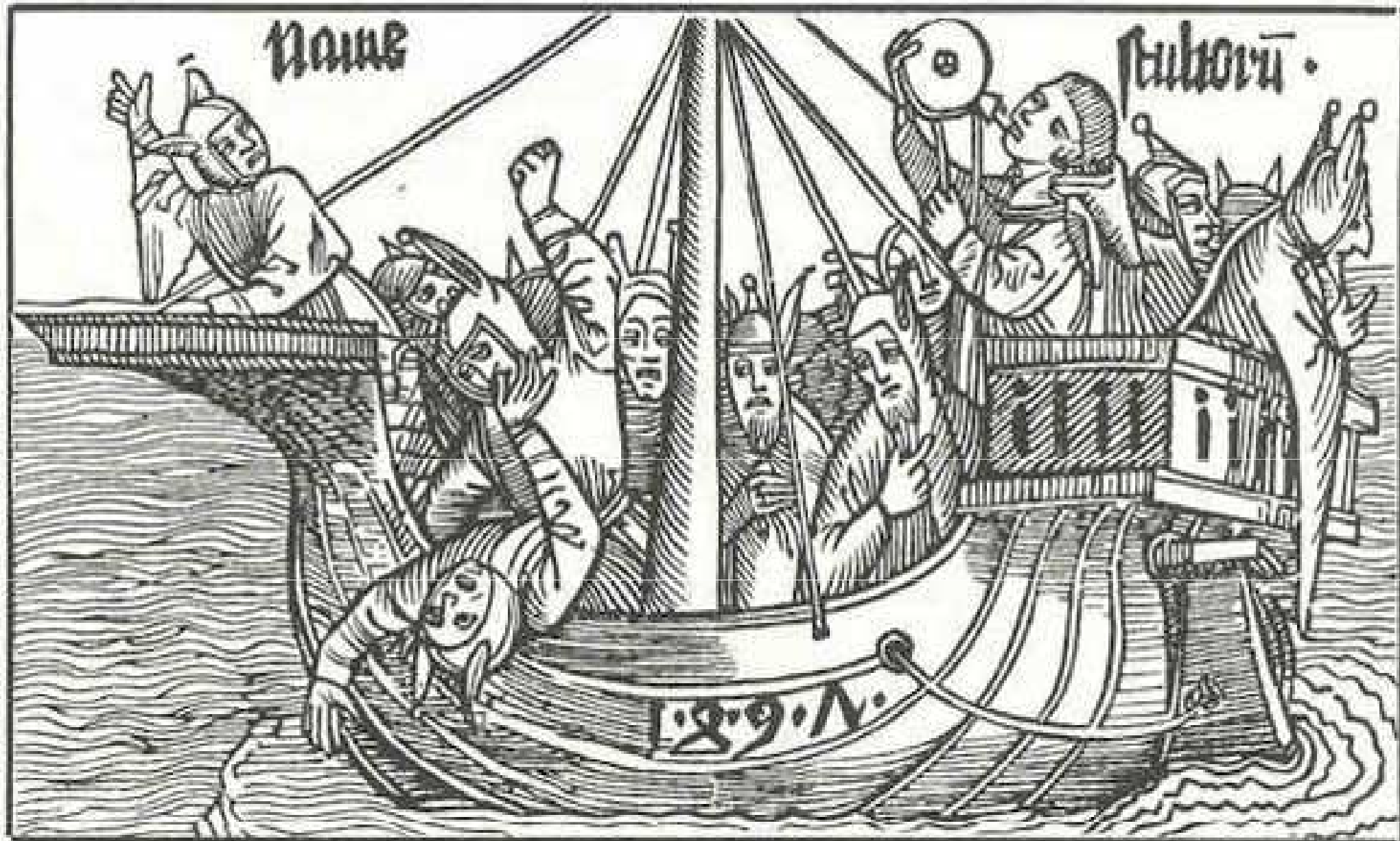
- V tomto smyslu je pojem 'disabilita' orientován primárně nikoliv na člověka – jedince s postižením, ale jako pojem, jehož smysl a těžiště je potřebné hledat v kontextu sociálním, kulturním, politickém. (Disability Art – postižení normalitou).





- **Jaké jsou nejčastější formy zobrazování postižení ve výtvarném umění?**
- **1568 – Mrzáci**
- **Lodě bláznů**
- **.....**









- **Jakými atributy lze charakterizovat postižení jako kulturní fenomén?**

1/ Kdy na zdravotního postižení pohlížíme ve smyslu společenského, kulturního a politického fenoménu.

Příklad: Video z výstavy

-<http://www.dox.cz/cs/vystavy/postizeni-normalitou>

-<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097206490-udalosti-v-kulture/215411000120330/obsah/390995-art-brut>

--<https://www.youtube.com/watch?v=yclEQmWiNY0> (francouzští umělci)

--<https://www.youtube.com/watch?v=F9QgmL3hWUU> (Jan Křížek)

#### **ART BRUT**

-- <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097206490-udalosti-v-kulture/215411000120330/obsah/390995-art-brut>

#### **-OUTSIDER ART**

-<https://www.youtube.com/watch?v=WaBt0vDZP60>

#### **-SOUČASNÉ UMĚNÍ**

# [https://www.youtube.com/watch?v=NzF9L\\_BFGk](https://www.youtube.com/watch?v=NzF9L_BFGk)

The screenshot shows a YouTube video player interface. The main video is titled "Přednáška umělkyně Kateřiny Šedé" (Lecture by artist Kateřina Šedá) from the channel "Scholastika". The video has 207 views and was published on February 1, 2016. The video player shows a lecture slide with the text "LOVER AND OVER" and a diagram. The video progress is at 59:46 / 1:46:35.

**YouTube.cz** | **kateřina šedá** | **Nahrát** | **Přihlásit se**

**Přednáška umělkyně Kateřiny Šedé**  
Scholastika  
Odebírat 143  
207 zhlédnutí  
Stáhnout | Přidat do | Sdílet | Další | 3 | 0  
Publikováno 1. 2. 2016

**Další v pořadí** | Automatické přehrávání

- Krištof Kintera**  
Scholastika  
456 zhlédnutí  
1:36:13
- Dominik Lang - přednáška**  
Scholastika  
318 zhlédnutí  
1:42:36
- Václav Kopecký - fotografická přednáška**  
Scholastika  
99 zhlédnutí  
1:25:29
- Martin Hilský - Shakespearův Othello (TVT CGP 3.11.2015)**  
LLionTV  
617 zhlédnutí  
1:16:41
- Kateřina Šedá - Nedá se svítit**  
OFFFORMAT  
1 584 zhlédnutí

Windows taskbar: Vytvárné umění jak..., Seznam - najdu ta..., Přednáška umělkyn..., Přednáška PDF (Re2..., Vytvárné umění jak..., 14:55, 26.10.2016

<https://www.youtube.com/watch?v=0ugvnrQ9U0o>

- Kateřina Šedá  
- komunikace